

Policy för god ekonomisk hushållning

Bakgrund

I kommunallagen finns regler om hur kommuner och landsting ska sköta sin ekonomiska förvaltning. Där står bland annat att kommuner och landsting ska ha en god ekonomisk hushållning med mål och riktlinjer för sin verksamhet.

I kommunallagen finns en möjlighet att under vissa förutsättningar reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan sedan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, och därigenom möta konjunkturvariationer. RUR är frivillig att tillämpa, de kommuner och regioner som avser göra det måste besluta om hur reserven ska hanteras. Detta ska framgå av policy för god ekonomisk hushållning som beslutas i fullmäktige.

En uppbyggnad av en resultatutjämningsreserv sker inom ramen för det egna kapitalet. Resultatutjämningsreserven gör det möjligt att på ett ansvarsfullt sätt reservera en del av överskottet i goda tider och sedan använda medlen för att täcka underskott som uppstår till följd av exempelvis en lågkonjunktur.

God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen ska regioner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet både på både kort och på lång sikt. Grundtanken är att varje generation av invånare ska bära kostnaden för den service som de själva beslutar om och som de själva konsumerar, samt att gjorda investeringar ska kunna ersättas. God ekonomisk hushållning ska definieras i två perspektiv, dels ett verksamhetsmässigt och dels ett finansiellt.

Ur ett verksamhetsperspektiv innebär god ekonomisk hushållning att regionen har en effektiv verksamhet där tillgänglighet, kvalitet, erfarenheter, nöjdhet och kostnader värderas i ett sammanhang. De verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning framgår av den strategiska planens strategiska mål, utvecklingsområden och uppdrag.

I det finansiella perspektivet utgår målen från kommunallagens skrivningar om balanskravet och god ekonomisk hushållning. Balanskravet innebär att de årliga intäkterna ska överstiga de årliga kostnaderna. En viktig förutsättning för en god ekonomisk hushållning är att det finns en balans mellan löpande intäkter, löpande kostnader och investeringsutgifter. En annan viktig förutsättning är att den ekonomiska ställningen är tillräcklig för stabilitet, motståndskraft och uthållighet och har en kontrollerad utveckling. Verksam-

hetens nettokostnader bör därför inte öka i snabbare takt än skatteintäkter och generella statsbidrag och investeringar behöver över tid kunna finansieras med tillräckligt mycket eget kapital för att den ekonomiska ställningen inte ska undergrävas. Det är därför inte tillräckligt att bara uppnå balanskravet för att ha en god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet.

Finansiella mål analys

Regionen har för 2021 en soliditet om 16 procent inklusive ansvarsförbindelsen. Soliditeten är ett mått på regionens ekonomiska ställning. Nuvarande nivå på soliditeten bedöms som tillräcklig, men bör inte försämrats. Regionen är för 2021 helt utan externa långfristiga lån, en situation som dock kan förändras. Nivån på regionens egna kapital ska vara sådant att det, med det regelverk för resultatutjämningsreserven (RUR) som återfinns i denna policy, ska ge en tillräcklig stabilitet för att kunna hantera resultatförändringar mellan åren. Soliditeten bör därför i syfte att bevara nuvarande handlings- och motståndskraft inte understiga 16 procent.

Förändringen av det egna kapitalet och därigenom även förändringen av soliditeten sker dels via skuldförändringar och dels via årets resultat. För att säkra upp att soliditeten och den ekonomiska ställningen kan upprätthållas behöver resultatet vara tillräckligt stort för att möta skuldförändringarna, om inte försämrats soliditeten.

Resultatets storlek beror även på omfattningen av regionens investeringar. Finansiering av investeringar sker antingen genom eget kapital via att årets resultatöverskott tillför nödvändig likviditet, genom tidigare ansamlad likviditet eller via externt upplånat kapital. Extern upplåning kan nyttjas om soliditeten tillåter det. Resultatets storlek kan därför behöva variera mellan åren men bör i normalfallet, baserat på planerade investeringsvolymerna, ligga inom intervallet 1-3 procent av verksamhetens resultat. Inom detta intervall ska resultatmålet för det enskilda året anpassas till den aktuella situationen och fastställas i den årliga strategiska planen. Målet för självfinansiering av investeringar ska uppgå till minst 60 procent mätt som genomsnittliga investeringsutgifter i förhållande till kassaflödet från den löpande verksamheten för planeringsperiodens tre första år.

Resultatmålet för regionen ska mätas på den resultatnivå som regionen kan påverka med egna beslut. Resultatmålet ska därför mätas på resultatnivån verksamhetens resultat. Finansnettot är starkt påverkat av externa faktorer och kan ge upphov till sådana resultatsvängningar som inte ska påverka styrningen av regionens verksamheter utan om så behövs hanteras via RUR. Finansnettot styrs via regionens finansiella policy.

Den strategiska planen ska fastställas inom ramen för följande finansiella målsättningar

- Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen ska som uttryck för regionens ekonomiska ställning ej understiga 16 procent
- Verksamhetens resultat ska för varje år ligga inom 1-3 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning
- Självfinansieringsgraden för investeringar ska i genomsnitt för planeringsperiodens tre första år vara minst vara 60 procent

Om samtliga målsättningar inte kan uppnås i budgeten bör budgeten innehålla en åtgärdsplan. Uppföljning och utvärdering av de finansiella målen ska göras i årsbokslutet. Självfinansieringsgraden faktiska utfall följs upp per kalenderår men beräknas även med bedömd utveckling för planeringsperioden.

Planerings- och budgetprocess

Regionens planeringsprocess ska formeras utifrån följande övergripande principer: långsiktighet, transparens, öppenhet och tillit. Processen ska utgå ifrån den politiska visionen, de politiska målsättningarna och ett framtaget regiongemensamt faktabaserat underlag. Processen ska generera politiska prioriteringar för planeringsperioden och en därtill sammanhörande budget. Processen ska genomföras i dialog med verksamheterna och med andra identifierade huvudintressenter. Den politiska delen av processen avslutas med att regionfullmäktige i juni månad fastställer den strategiska planen samt att nämnderna därefter fastställer sina respektive nämndsplaner. För tjänsteorganisationen avslutas processen med fastställda verksamhetsplaner och detaljerade budgetar. Processen ska vara avslutad senast den 31 december året innan budgetåret.

Resultatutjämningsreserv (RUR)

Reservering av medel till reserven

Reservering till RUR kan göras då resultatet så medger enligt kommunallagens regler.

Reservering till resultatutjämningsreserven får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger:

- en procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning

eller

- två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, om en kommun eller ett landsting har ett negativt eget kapital inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser.

Regionfullmäktige fastställer i samband med årsbokslutet om reservering till resultatutjämningsreserven ska ske och vilket belopp som ska avsättas.

Användning av reserverade medel

Medel från resultatutjämningsreserven får enligt lagstiftningen användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Avsikten är att uttag från resultatutjämningsreserven exempelvis får ske för att täcka underskott som uppstår till följd av lågkonjunktur men kan också nyttjas om andra oförutsedda händelser eller situationer uppstår.

Medel från RUR kan användas om följande två kriterier är uppfyllda:

1. Förändringen av årets underliggande skatteunderlag understiger rikets genomsnittliga utveckling senaste tio åren eller om andra oförutsedda händelser eller situationer, regionala eller nationella, medför ett negativt balanskravsresultat.
2. Balanskravsresultatet ska vara negativt och reserven får användas för att nå upp till ett nollresultat (eller så långt som reserven räcker).

Regionfullmäktige kan i budget besluta om användning av RUR ett visst år om villkoren är uppfyllda. Regionfullmäktige fastställer slutligt eventuell användning av medel i samband med årsbokslutet.

Sveriges Kommuner och landsting prognostiserar årligen det underliggande skatteunderlaget för riket, jämfört med den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren.

Redovisning av resultatutjämningsreserv och balanskrav

I dokumenten för budget och flerårsplan, delårsrapporter och årsredovisning ska balanskravsutredning upprättas. Där framgår hur resultatutjämningsreserven beräknas och beslutas användas samt vilket belopp som kan vara föremål för återställning.

Resultatutjämningsreserven påverkar inte årets resultat utan framgår i balanskravsutredningen. Reserverade medel för resultatutjämningsreserv redovisas som en delpost under det egna kapitalet i balansräkningen.